خاندوزی به روحانی پاسخ داد؛ خزانه دوازدهم پول داشت اما به کار واردات کالا نمی‌آمد

بود اما نبود!

معصومه معظمی: «وضعیت ذخایر اسکناس ارزی ما در سال گذشته (در زمان تحویل دولت) در وضعیت خوبی بود»؛ این اعتراف احسان خاندوزی، وزیر اقتصاد دولت سیزدهم، در تأیید سخنان اخیر حسن روحانی است. رئیس‌جمهور پیشین در دیداری که اخیرا به مناسبت عید غدیرخم با برخی اعضای کابینه و وزرا و معاونان دولت خود و برخی چهره‌های سیاسی و رسانه‌ای داشت، اعلام کرده بود: «زمانی که در مردادماه ۱۳۹۲ دولت را تحویل گرفتیم، چندصد میلیون دلار اسکناس در بانک مرکزی بود؛ اما در زمان تحویل دولت در مردادماه ۱۴۰۰ به دولت سیزدهم، چند میلیارد دلار اسکناس در بانک مرکزی موجود بود». این در حالی است که برخی اعضای کابینه دولت سیزدهم و تندروهای اصولگرا و منتقدان و مخالفان دولت دوازدهم مدعی بودند خزانه خالی را از دولت روحانی تحویل گرفته‌اند و همچنین بر کسری بودجه دولت قبل تأکید داشتند. روحانی در این جلسه درباره کسری بودجه سال ۱۴۰۰ و بازپرداخت بدهی دولت قبل توسط این دولت توضیح داد: «دولت دوازدهم لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ را با سقف ۸۰۰ هزار میلیارد تومانی ارائه داد اما مجلس یازدهم سقف این بودجه را به حدود هزارو ۲۰۰ هزار میلیارد تومان رساند؛ بنابراین ۴۰۰ هزار میلیارد تومان کسری بودجه، همان رقم افزایش‌یافته توسط مجلس است». این در حالی است که مخالفان دولت پیشین چندین بار شکایت از روحانی و تحقیق و تفحص از نهاد ریاست‌جمهوری و موارد این‌چنینی را در قبال او پیگیری کردند تا به افکارعمومی بقبولانند روحانی در انجام وظایفش کوتاهی‌هایی داشته است. درحالی‌که شاهد از غیب رسید و روز گذشته وزیر اقتصاد دولت سیزدهم اعتراف کرد سخنان روحانی مبنی بر اینکه دولت را با میلیاردها دلار اسکناس تحویل دولت جدید داده است، صحت دارد.

عکس: هادی هیربدوش، فارس

واکنش وزیر اقتصاد به اظهارات روحانی درباره وضعیت ذخایر ارزی در زمان تحویل دولت

احسان خاندوزی، وزیر اقتصاد و امور دارایی، روز گذشته در حاشیه جلسه هیئت دولت با حضور در جمع خبرنگاران در واکنش به اظهارات روحانی درباره ذخایر ارزی دولت در زمان تحویل گفت: «وضعیت ذخایر اسکناس ارزی ما در سال گذشته وضعیت خوبی بود، اما باید بگویم ذخایر اسکناس ارزی ما برای پرداختن به امور خدماتی است و به کار واردات کالاهای کشور نمی‌آید و کمکی به حل مسائل تجارت کشور نمی‌کند».

او در عین حال یادآور شد: «در کنار آن خوب بود که اشاره‌ای می‌شد طبق نامه آقای واعظی به نوبخت در مورد خزانه خالی بلکه با بیش از ۵۴ همت استفاده از تنخواه چه اتفاقی افتاده است. امسال با اینکه هزینه دولت در سال ۱۴۰۱ بالاتر است هنوز در چهار ماهه اول نیاز به اینکه به سقف استفاده از تنخواه سال قبل برسیم، نداشتیم و در حد پایین‌تری هزینه‌ها دولت را مدیریت کردیم».

خاندوزی افزود: «خوب بود به استفاده‌ای که از مجموع اوراق شده بود، اشاره می‌کردند و می‌گفتند در پنج ماه اول سال ۵۵ درصد افزایش بدهی دولت به صندوق‌های بازنشستگی از ابتدا تا انتهای دوره هشت‌ساله چطور بوده و به افزایش ۵۳۰ درصدی بدهی دولت به مجموع شبکه بانکی کشور اشاره می‌کردند. مجموع اینها تصویر دقیق‌تری فراهم کرده و اقتضا می‌کند با مردم با صداقت بیشتری صحبت کنیم».

صولت مرتضوی: همه شهروندان ایرانی از حقوق مساوی برخوردارند

در ادامه حاشیه هیئت دولت، صولت مرتضوی، معاون اجرائی رئیس‌جمهوری نیز به حیاط دولت آمد و در پاسخ به این سؤال «شرق» که خوب است دولت خواستار اجرای مصوبه حجاب سال ۸۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی است، اما برخورد بعضا نادرست گشت ارشاد با زنان و ایجاد دوقطبی در جامعه و قراردادن شهروندان در مقابل یکدیگر، بازتاب خوشایندی در جامعه ندارد، برنامه دولت برای ساماندهی وضع ایجادشده چیست؟ توضیح داد: «آنچه از نظر دولت اهمیت دارد، اجرای قانون است. قانون باید کامل اجرا شود و دولت نمی‌خواهد اقدام خلاف قانونی اجرا شود».

معاون اجرائی رئیس‌جمهوری تأکید کرد: «همه ملت و بانوان عفیف ایرانی کسانی هستند که قانون را رعایت می‌کنند؛ دولت سیزدهم هم دولت همه ملت ایران و متعلق به همه ایرانی‌هاست».

مرتضوی از شهروندانی که به اسم بدحجاب با آنها از سوی نیروی انتظامی برخورد نامناسبی صورت می‌گیرد، حمایت کرد و در عین حال ایجاد فضای دوقطبی در جامعه به بهانه اجرای حجاب را رد کرد و افزود: «هیچ فضای دوقطبی‌ای ایجاد نشده است و در راهپیمایی ۱۰کیلومتری دیدیم که آحاد ملت ایران در کنار یکدیگر بودند؛ بنابراین همه مردم، شهروندان ایران هستند و از حقوق مساوی برخوردارند».

او تأکید کرد: «هیچ تفاوتی بین شهروندان وجود ندارد. اگر احیانا مشکلی هم درباره حجاب شخصی وجود داشته باشد، باید با زبان لین و تبیین حقایق و مواضع و ارشاد طبق فرهنگ دینی ما این مشکلات برطرف شود».

مرتضوی در تأیید اینکه رهبری هم تأکید دارند درباره حجاب باید فرهنگ‌سازی شود و ایشان هم با اجبار و برخوردهای تند دراین‌باره مخالف‌اند و رئیس دستگاه قضا هم تأکید دارد که درباره حجاب باید فرهنگ‌سازی و آموزش اجرا شود، گفت: «همین‌طور است. باید کار اثباتی به صورت فراوان دراین‌باره انجام شود. تأکید می‌کنم اکثریت زنان ایرانی ملتزم به رعایت قانون و حجاب هستند و اگر در این میان کسی هم وجود دارد که دراین‌باره ملتزم به قانون نیست، باید با شیوه‌های مناسب و نرم با آنها مواجه شد».

سخنگوی دولت: نباید همه‌چیز را به برجام و FATF معطوف کنیم

علی بهادری‌جهرمی، سخنگوی دولت سیزدهم نیز چهره دیگری بود که در حاشیه هیئت دولت به جمع خبرنگاران آمد. او هم در توضیح توییت خود مبنی بر اینکه برای سرمایه‌گذاری خارجی نباید منتظر AFTF و برجام بمانیم، در پاسخ به این پرسش «شرق» که اگر چنین چیزی امکان‌پذیر است، چرا تاکنون اجرائی نشده است تا فشار اقتصادی کمرشکن کمتری به جامعه وارد شود؟ گفت: «دقیقا نکته دولت همین است و وقتی نگاهمان را فقط به یک میز و چند کشور محدود و معطوف می‌کنیم، ظرفیت‌های عظیم و گسترده را برای حل مشکلات مردم از بین می‌بریم و چشمانمان را به روی آنها می‌بندیم».

سخنگوی دولت ادامه داد: «وقتی بهانه می‌آوریم که صرفا از مسیر میز مذاکره و برجام می‌توانیم مشکلات را حل کنیم و تنها و تنها از طریق FATF می‌توانیم بر مشکلات فائق آییم، این‌طور می‌شود که دستاوردهای اقتصادی ترانزیتی کشور در سال‌های اخیر حداقلی می‌شود. اما دولت سیزدهم نشان داد به موازات پیگیری حق مسلم مردم کشورمان در میز مذاکرات برجامی و صیانت از حق مردم، نباید چشمانمان را به روی سایر حوزه‌ها ببندیم و به‌ویژه با فعال‌سازی ظرفیت‌های اقتصادی منطقه‌ای می‌توان بهره‌برداری‌هایی جدی داشت».

بهادری‌جهرمی تأکید کرد: «دستاوردهای بسیار خوبی داشته‌ایم و دولت در حوزه فروش نفت توانسته است با افزایش چشمگیر درآمدهای نفتی کشور، رکوردشکنی‌هایی در حوزه ترانزیت کالا در چند ماهه اخیر به دست آورد. این دستاوردها نمونه‌های بسیار روشنی هستند تا بدانیم نباید هرگز همه ظرفیت‌ها و موضوعات را محدود در یک سبد و محدود در یک میز و یک حوزه ببینیم. باید چشم‌ها را باز کنیم و همه ظرفیت‌ها را مشاهده کنیم و به کار بگیریم».

او در پاسخ به اینکه آیا در تأیید سخنانتان می‌توانید آمارهایی از سرمایه‌گذاری خارجی ارائه دهید، افزود: «آمارهای سرمایه‌گذاری خارجی به‌طور منظم و مستمر از سوی سازمان توسعه تجات خارجی و گمرک منتشر می‌شوند؛ مثلا در سه‌ماهه اول سال جاری بعد از ماه‌ها منفی‌بودن تراز تجاری خارجی، اکنون تراز مثبت شده است. شما پاسخ دهید که آیا گشایشی در FATF اتفاق افتاده یا برجام به نتیجه رسیده است؟ خیر مسئله این است که از سایر ظرفیت‌ها بهره‌برداری شده است؛ یعنی هم‌زمان که برای رفع تحریم‌های ظالمانه رایزنی می‌شده، برای استفاده از سایر ظرفیت‌ها هم رایزنی‌هایی انجام شده است و با تدبیر این مسیرهای مختلف پیش رفته‌اند. قطعا مشکلات اقتصادی کشور در گذر زمان برطرف خواهند شد».

سخنگوی دولت همچنین در پاسخ به این پرسش که در شرایطی که استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان از کشور مهاجرت می‌کنند، چطور می‌توانیم ادعای جذب سرمایه خارجی داشته باشیم؟ اظهار کرد: «آمار توسعه تجارت خارجی ما روشن است و بسیاری از استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان هم در حال فعالیت در کشور هستند. اتفاقا بخشی از مشکلات اقتصادی یا مشکلاتی که در اجرای پیشرفت اقتصادی بخش خصوصی وجود دارد، ناشی از نگاه غلط گذشته است».

بهادری‌جهرمی تأکید کرد: «اگر نگاه‌های غلط گذشته را کنار بگذاریم، نه‌تنها مهاجرت نخواهیم داشت، بلکه شاهد مهاجرت معکوس به نفع کشور خواهیم بود».

وزیر ارتباطات: چیزی به نام قفل کودک نداریم

عیسی زارع‌پور، وزیر ارتباطات نیز روز گذشته ازجمله وزرایی بود که در حاشیه هیئت دولت به جمع خبرنگاران آمد و به سؤال‌های آنها پاسخ داد.

وزیر ارتباطات در پاسخ به پرسش «شرق» منکر کاهش سرعت اینترنت شد و گفت حتی طی شاخص‌های اس‌پی‌اس‌اس شاهد افزایش سرعت اینترنت بوده‌ایم.

عیسی زاع‌پور درباره فعال‌سازی گزینه محدودیت سرچ گوگل که اخیرا همه کاربران ایرانی را کودک ۱۳ساله تعریف کرده و فیلتر هوشمند را به اجبار برای همه فعال کرده است، این موضوع را انکار کرد و گفت: «فعال‌کردن قفل کودک در سرچ گوگل برای کاربران ایرانی صحت ندارد و تنها محتوای پورنوگرافی خروجی موتورهای جست‌وجوگر فعال و پالایش شده‌اند و تنها محدودیت اعمال‌شده درباره سرچ محتوای پورنوگرافی است».

او با نفی فعال‌شدن قفل کودک در سرچ گوگل برای کاربران شبکه های اجتماعی ایرانی تأکید کرد: «چیزی به نام قفل کودک نداریم، بلکه نگرانی برخی خانواده‌ها از وجود محتواهای غیراخلاقی برطرف شد. وجود محتواهای غیراخلاقی و دسترسی آسان به این محتواها باعث شد خانواده‌ها به ما از نگرانی جدی دراین‌باره سخن گفتند».

زارع‌پور اظهار کرد: «این یک نگرانی جدی است که با کمک اپراتورهای ارتباطی سرورهایی معین کردیم تا نگرانی خانواده‌ها برطرف شود؛ بنابراین دسترسی به محتواهای غیراخلاقی و خشونت‌آمیز که خطوط قرمز است، برطرف شد».

وزیر ارتباطات در پاسخ به اینکه آیا طرح صیانت از فضای مجازی اجرا شده است؟ گفت: «این اقدام هیچ ربطی به اجرای طرح صیانت از فضای مجازی ندارد».

او همچنین در پاسخ به اینکه بر چه مبنایی این اقدام انجام شده است؟ بیان کرد: «مبنای ما برای پالایش در موتور جست‌وجوگر این است که طبق قانون اساسی محتوای پورنوگرافی در کشور ممنوع است و این محدودیت صرفا برای سرچ محتوای غیراخلاقی و پورنوگرافی و خشونت بسیار شدید اعمال شده که از قابلیت‌های خود موتور جست‌وجوگر گوگل است. البته در قوانین جمهوری اسلامی استفاده از سایت‌های پورن ممنوع بوده و طبیعی است که دسترسی به آن هم باید مسدود شود. این خواست و نگرانی خانوده‌های ایرانی است و ما هم خواست خانواده‌ها را اجرا کرده‌ایم و اگر موردی دیگر محدود شده است اعلام کنید تا بررسی کنیم».

چیزی به نام طبقه‌بندی اینترنت نداریم!

وزیر ارتباطات که ظاهرا برای نفی همه اخبار منتشرشده در حوزه ارتباطات به حیاط دولت آمده بود، درباره خبر طبقه‌بندی استفاده از اینترنت هم که این روزها خبرساز شده است، بیان کرد: «چیزی به نام طبقه‌بندی اینترنت نداریم. قرار است اینترنت مخصوص کودک و نوجوان داشته باشیم که در آینده نزدیک درباره جزئیات آن اطلاع‌رسانی خواهیم کرد. همچنین یک‌سری گشایش‌ها قرار است برای یک‌سری اقشار خاص مثل استادان دانشگاه‌ها داشته باشیم و دسترسی آنها به برخی سایت‌هایی را که ممکن است استادان نیاز به دسترسی به آنها داشته باشند، برای آنها میسر کنیم که در آینده نزدیک دراین‌باره هم توضیحاتی داده خواهد شد؛ اما چیزی تحت عنوان طبقه‌بندی اینترنت نداریم و این برچسب‌های رسانه‌ای است».

گزارش «شرق» از متن و حاشیه نشست روند آستانه

ایران، ترکیه و روسیه و تلاش مشترک برای ترسیم آینده سوریه

شرق: نشست روند آستانه در واپسین ساعات سه‌شنبه آغاز به کار کرد و تا دقایقی از روز گذشته به درازا کشید. سیدابراهیم رئیسی در «هفتمین اجلاس سران کشورهای ضامن روند آستانه» در حضور رؤسای جمهوری روسیه و ترکیه، با تشکر از حضور ولادیمیر پوتین و رجب طیب اردوغان در این اجلاس، عنوان کرد: مایلم در ابتدا بر حفظ مواضع خود درباره سوریه و حفظ تمامیت ارضی این کشور و رسیدن به راه‌حل سیاسی و بدون مداخله خارجی تأکید کنم. امروز با گذشت حدود ۱۱ سال از آغاز بحران سوریه، ایران همچنان معتقد است تنها راه‌حل بحران، سیاسی است و اقدام نظامی نه‌تنها راه‌گشا نیست، بلکه به وخامت اوضاع منجر می‌شود. رئیسی در ادامه تصریح کرد که ما از گذشته به‌عنوان کشورهای ضامن روند آستانه از راه‌حل سیاسی در چارچوب توافقات انجام‌شده ازجمله برگزاری مذاکرات قانون اساسی سوریه حمایت می‌کردیم و بر عزم خود برای مبارزه با تروریسم در اشکال مختلف آن و ازجمله آنچه در سوریه رخ داده، تأکید داریم. رئیس‌جمهور ایران با تأکید بر اینکه تحریم‌های یک‌جانبه و تروریسم اقتصادی، ناقض حقوق بین‌الملل و حاکمیت کشورهاست، بیان کرد: ایران ضمن محکوم‌کردن هرگونه تحریم علیه ملت‌ها خصوصا ملت سوریه، اعلام می‌کند که به حمایت از مردم و دولت سوریه با قدرت بیشتری ادامه خواهد داد. او مسئله آوارگان داخلی و پناه‌جویان سوریه را موضوعی مهم برشمرد و در همین زمینه افزود: کشورهای منطقه و جامعه بین‌المللی باید به بازگشت آوارگان به خانه خود کمک کنند. ما به‌خوبی از مشکلات و نگرانی‌های کشورهای همسایه سوریه در این زمینه آگاهی داریم و از هرگونه تلاش و ابتکار در این زمینه حمایت می‌کنیم. رئیسی تصریح کرد: معتقدیم مشروط‌کردن کمک‌های انسان‌دوستانه به تحقق اهداف سیاسی برخی کشورهای غربی و رژیم صهیونیستی این روند را مختل خواهد کرد و در این زمینه خواستار توجه و اقدام جدی‌تر جامعه بین‌المللی هستیم.

رئیس‌جمهور ایران در ادامه نکات خود افزود: شورای امنیت سازمان ملل متحد و دبیرکل محترم آن سازمان باید قبل از آنکه اقدامات این رژیم به یک معضل بزرگ امنیتی بدل شود، به وظایف خود در این زمینه عمل کنند. او پایان‌بخش سخنانش را به اثرگذاری خروجی نشست روند آستانه بر تحولات سوریه اختصاص داد و گفت: امیدوارم تصمیمات سازنده و مفیدی در این نشست اتخاذ شود و بتوانیم شاهد ادامه و تضمین و تأمین صلح در سوریه و سعادت پایدار برای مردم این کشور باشیم. با این حال محوریت سخنان رجب طیب اردوغان در نشست سه‌شنبه‌شب روی تروریسم بود؛ تروریسمی که بر تحرکات گروه‌های کُردی در ترکیه و سوریه تأکید داشت. پیرو این نکته اردوغان در هفتمین نشست سران کشورهای ضامن روند آستانه گفت: روند آستانه تنها پلتفرمی است که گام‌های لازم را برای حل بحران سوریه برداشته است. ما از سال ۲۰۱۹ اجازه ندادیم از برخی گروه‌ها استفاده ابزاری شود و اکنون هم به مبارزه با گروه‌های تروریستی ادامه می‌دهیم. از روسیه و ایران انتظار داریم در این مبارزه در کنار ترکیه باشند. رئیس‌جمهور ترکیه با تأکید بر اجرای مفاد قبلی مذاکرات آستانه افزود: گروه‌های تروریستی در سوریه مشکل ترکیه هستند. تروریسم تمامیت ارضی ترکیه را هم تهدید می‌کند. مبارزه ترکیه با داعش، پژاک، پ‌ک‌ک و ی‌پ‌ک و سایر گروه‌های تروریستی به شکل مداوم ادامه می‌یابد. این سازمان‌های تروریستی باید ریشه‌کن شوند. اردوغان خاطرنشان کرد: در آینده منطقه ما جایی برای گروه‌های تروریستی تجزیه‌طلب وجود ندارد. ترکیه مرزهای جنوبی خود را از وجود گروه‌های تروریستی پاک می‌کند. ما به مبارزه با تروریست‌ها ادامه می‌دهیم. رئیس‌جمهوری ترکیه در ادامه با اتخاذ لحنی صریح‌تر خطاب به همتایان ایرانی و روس خود عنوان کرد: شما می‌گویید نگرانی ترکیه را درک می‌کنید که ما بابت آن از شما تشکر می‌کنیم؛ ولی جملات به‌تنهایی درمان دردها نیست. گروه‌های تروریستی که نام بردم، باید حداقل ۳۰ کیلومتر از مرزهای ترکیه دور شوند. ما از دوستان خود انتظار داریم صادقانه از فعالیت‌های ما در مبارزه با تروریسم حمایت کنند. رئیس‌جمهور ترکیه با بیان اینکه تاکنون هشت جلسه کمیته قانون اساسی سوریه برگزار شده است، خاطرنشان کرد: موفقیت مذاکرات قانون اساسی به معنای موفقیت نشست آستانه است. پس باید مذاکرات کمیته قانون اساسی را در یکی از مقرهای سازمان ملل برگزار کنیم. ما با هم روند آستانه را تأسیس کردیم؛ ولی جلسات کمیته قانون اساسی تاکنون نتایج دلخواهی نداشته است. اگر این مذاکرات با موفقیت پیش رود، ما در واقع موفق می‌شویم. آرامش حاکم در ادلب به خاطر مذاکرات روند آستانه است و باید آتش‌بس در این مناطق حفظ شود. ما نگرانی ایران و روسیه را درباره ادلب درک می‌کنیم. ولادیمیر پوتین هم در هفتمین اجلاس سران کشورهای ضامن روند آستانه اظهار کرد: فکر می‌کنیم بسیار بسیار مهم است که ایران، روسیه و ترکیه تلاش بسیار مهمی برای کمک‌رساندن به مردم سوریه برای ساخت‌وساز پسااختلافی داشته باشند. او عنوان کرد: یعنی اقتصاد کشور و بخش اجتماعی را احیا کنند و معتقدیم که مهاجران و پناه‌جویان و آوارگان داخلی را به خانه‌های خود بازگردانند. رئیس‌جمهور روسیه اطمینان داد که نتایج مذاکرات ما بسیار عالی و پرثمر خواهد بود و می‌تواند باعث تحکیم ثبات و امنیت نه‌تنها در سوریه بلکه در همه خاورمیانه شود. پوتین اذعان کرد اجلاس بعدی به نوبت قرار است در روسیه برگزار شود و البته بسیار خوشحال خواهیم شد شما را در فدراسیون روسیه ببینیم. رئیسی، پوتین و اردوغان پس از پایان این نشست برای حضور در نشست خبری مشترک به جمع خبرنگاران آمدند. سیدابراهیم رئیسی در نشست خبری مشترک با همتایان ترکیه‌ای و روس خود اعلام کرد: «در این نشست، تأکید بر حاکمیت و تمامیت ارضی سوریه شد و بر این امر که حضور آمریکایی‌ها در شرق فرات به هر بهانه‌ای هیچ وجهی ندارد نیز تأکید صورت گرفت». رئیس‌جمهور روسیه نیز در جمع خبرنگاران گفت: «سه کشور تأکید دارند بر اساس گفت‌وگوی سوری و با راه‌حل سیاسی، بحران سوریه حل‌شدنی است و باید به وحدت و تمامیت ارضی سوریه احترام گذاشته شود و سرنوشت سوریه باید به دست مردم این کشور تعیین شود». این در حالی بود که رئیس‌جمهوری ترکیه نیز در این نشست خبری با تکرار همان سخنان خود در نشست آستانه بر مبارزه با گروه‌های مسلح در سوریه تأکید و بیان کرد: «میان سازمان‌های پژاک، ی‌پ‌ک و پ‌ک‌ک هیچ تفاوتی نمی‌بینیم. قبول نمی‌کنیم از یکی به‌عنوان ابزار استفاده و با دیگری مبارزه شود». اردوغان درعین‌حال تأکید کرد: فرمت روند آستانه مؤثرترین اقدامی است که راه‌حل سیاسی را در این زمینه تسهیل می‌کند. در پایان این نشست هم بیانیه مشترکی از سوی سه کشور صادر شد. در این بیانیه قید شد که شرایط شمال سوریه بررسی و تأکید شد که دستیابی به امنیت و ثبات در منطقه تنها در سایه حفظ حاکمیت و تمامیت ارضی این کشور ممکن است و به این منظور تصمیم گرفتند تلاش‌های خود را هماهنگ کنند. همچنین مخالفت خود را با تصرف و انتقال غیرقانونی نفت و درآمدهای حاصل از فروش آن که متعلق به سوریه است، ابراز کردند. در بیانیه مذکور آورده شده که طرفین بار دیگر بر عزم خود مبنی بر تداوم همکاری‌های جاری به‌منظور نابودی نهایی همه افراد، گروه‌ها، تشکل‌ها و موجودیت‌های تروریستی تأکید کرده و بر طبق حقوق بین‌الملل بشردوستانه، خواستار محافظت از غیرنظامیان و زیرساخت‌های غیرنظامی شدند. در بخش دیگری از این بیانیه عنوان شد که منازعه سوریه هیچ‌گونه راه‌حل نظامی نداشته و تنها از طریق روند سیاسی سوری ـ سوری با تسهیل‌گری سازمان ملل وفق قطع‌نامه ۲۲۵۴ شورای امنیت سازمان ملل قابل حل‌وفصل خواهد بود. با همه آنچه گفته شد، این نشست چندان هم بی‌حاشیه نبود. رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه، در جریان مذاکرات با ولادیمیر پوتین، همتای روس خود، او را حدود یک دقیقه معطل گذاشت. این حرکت اردوغان با عنوان مقابله‌به‌مثل رئیس‌جمهور ترکیه نسبت به پوتین برداشت شده است؛ چراکه پوتین پیش از این چنین کاری با اردوغان کرده بود.

یادداشت

درخواست عدم اجرای حد قطع سارقین متکی به مبانی فقهی و حقوقی است!

فرشاد فارسانی:* اخبار چند روز اخیر از قطعی‌شدن حکم قطع ید چند سارق که در شرف اجراست، حکایت دارد. اشخاص بسیاری در مخالفت یا موافقت با اجرای قطع ید، مقالات نوشتند و مصاحبه‌ها کردند. هرچند حد سرقت و مجازات آن در فقه مطرح شده و به تبع آن در مواد ۲۶۷ تا ۲۷۸ قانون مجازات اسلامی هم منعکس شده، اما به نظر می‌رسد درخواست عدم اجرای حد قطع نیز متکی بر مبانی فقهی و حقوقی است که در ذیل بیان می‌شود:

۱- در اینکه حدود الهی از الزامات و ضروریات دین است تردیدی نیست، اما درخصوص زمان و شرایط اجرای آن، فقهای عظام اختلاف نظر دارند. فقهای بنامی که بعضا نظرات آنها برای متأخران‌شان حجت و قابل استناد بوده و هست، ازجمله شیخ طوسی، سیدمرتضی، ابن‌زهره، ابن‌ادریس حلی، محقق‌حلی، علامه حلی، محقق‌اردبیلی، محقق‌قمی، سیدحسن مدرس و بسیاری دیگر، به‌صراحت معتقدند اجرای حدود الهی در زمان غیبت معصوم(ع) تعطیل است و با مضامین مشابه تأکید کرده‌اند: «لا یجوز لاحد اقامة الحدود الا الامام علیه‌السلام فی وجوده».

۲- طبق بند خ ماده ۲۶۸ قانون مجازات اسلامی، سرقت در زمان قحطی مشمول مجازات حد نمی‌شود. این حکم عقلی به جهت اضطرار متهم و مستند به حدیث رفع رسول اکرم است که می‌فرماید «رُفِعَ عن امّتی تِسعَةٌ: الخَطَأُ و النِّسیانُ و ما اکرِهُوا علَیهِ و ما لا یعلَمونَ و ما لا یطیقونَ و ما اضطُرُّوا اِلَیهِ و الحَسَدُ و الطِّیَرَةُ و التَّفکرُ فی الوَسوَسَةِ فی الخَلقِ ما لم ینطِقْ بِشَفَةٍ؛ [مسئولیت] نُه چیز از امّت من برداشته شد: خطا، فراموشی، آنچه بدان مجبور شوند، آنچه نمی‌دانند، آنچه از توانشان بیرون است، آنچه بدان ناچار شوند، حسادت، فال بد زدن و تفکر وسوسه‌آمیز در آفرینش، تا زمانی که به زبان آورده نشود».

در واقع عدم مجازات قطع ید در قحطی به دلیل اضطرار متهم است که به جهت گرسنگی، فقر، گرانی، بی‌کاری و عدم توانایی خرید یا تهیه اجناس مورد نیاز دچار اضطرار شده و برای رفع نیازش اقدام به سرقت می‌کند. به نظر می‌رسد به دلیل تحریم‌های ناعادلانه علیه کشورمان، هم‌اکنون چنین وضعیتی جاری و ساری است و با وحدت ملاک از مقرره مزبور، استمداد از قاعده درء (عدم مجازات متهم به دلیل شک حکمی یا موضوعی)، اصل لزوم تفسیر به نفع متهم، باید حکم به عدم شمول حد قطع سرقت در وضعیت کنونی داد.

۳- اینکه شخصی به دلیل سرقت مالی ناچیز محکوم به قطع شود ولی اختلاسگران و مجرمان جرائم مالی سنگین به مجازاتی به مراتب کمتر از حد قطع محکوم می‌شوند، از نظر جرم‌شناسی و جامعه‌شناسی محل سؤال اندیشمندان و حتی افکار عمومی خواهد بود که لازم است این‌گونه شبهات رفع و پاسخ داده شود و برای آن چاره‌ای اندیشید.

۴- مصادیق بسیاری وجود دارد که قانون‌گذار به دلایل و مصالح متعدد از نظر مشهور فقها حتی امام(ره) عدول کرده و نظرات دیگر را اعمال کرده است؛ ازجمله مواد ۵۹، ۶۰، ۳۱۹ و ۳۲۲ قانون مجازات اسلامی سابق مصوب سال ۱۳۷۰ که به تبعیت از نظر مشهور فقها و امام(ره) قائل به مسئولیت مطلق پزشک بود که حتی اگر احتیاطات لازمه را هم می‌کرد، در مقابل بیمار مسئول بود مگر اینکه علاوه بر رضایت، برائت هم می‌گرفت که در صورت اخذ آن می‌توان گفت به‌هیچ‌وجه مسئولیتی متوجه پزشک نبود. اما طبق مواد ۱۵۸، ۴۵۵، ۴۹۵، قانون مجازات اسلامی جدید، مصوب سال ۱۳۹۲، درصورتی‌که پزشک رعایت نظامات و احتیاطات لازمه را بکند، حتی اگر رضایت یا برائت هم نداشته باشد، مسئول نیست و اگر هم داشته باشد ولی مقصر باشد، باز هم مسئول است. به نظر می‌رسد حکم اخیر منطقی‌تر باشد؛ چراکه اگر پزشک تمام تلاش خود و احتیاطات لازمه را کرده، نباید نگران باشد که در هر صورت مسئول است و با گرفتن برائت هم نباید خیالش راحت باشد که در صورت کوتاهی مسئولیتی متوجه او نیست.

۵- کسی منکر لزوم مجازات متهم نیست، اما مجازات باید متناسب با وضعیت و نیاز روز بوده، مؤثر و بازدارنده باشد، مجرم را به جامعه بازگرداند و شأن و کرامت انسانی مجرم و جامعه را حفظ کند. تحقیقات نشان می‌دهد مجازات‌های بدنی بازدارنده نبوده و مانع بازگشتن مجرم به جامعه نمی‌شود و با معیارهای امروز با توجه به تأثیر علم و سواد و آموزه‌ها بر رشد فکری و فرهنگ بشری، متناسب با شأن و کرامت انسانی و اسلامی فرد و جامعه نیست. بر همین اساس است که بسیاری از اندیشمندان معتقدند امر به قطع در قرآن مجید ارشادی است و نه مولوی. درواقع نحوه مجازات برای شارع (خداوند) صرفا به‌عنوان یک وسیله طریقیت دارد و آنچه برای شارع موضوعیت و اهمیت دارد، حصول به اهداف فوق و نهایتا رشد و تعالی جامعه انسانی و اسلامی است و تهذیب و اصلاح مجرم نه تحقیر یا آزار بدنی او. به همین جهت برخی متفکران عقیده دارند مقصود شارع از قطع ید فراتر از معنای ظاهری و خاص آن یعنی بریدن دست بوده و معنای باطنی و عام آن به معنی ازبین‌بردن قدرت و سلطه آنها بر اموال مردم است!

۶- جامعه جهانی در اسناد متعددی مجازات‌های بدنی را به جهت مغایرت با کرامت انسانی منع کرده که برخی از آنها عبارت‌اند از کنوانسیون منع شکنجه و دیگر رفتارها یا مجازات‌های بی‌رحمانه یا تحقیرآمیز (۱۹۸۴)، ماده ۷ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی (۱۹۶۶)، ماده ۵ اعلامیه جهانی حقوق بشر (۱۹۴۸)، ماده ۳ کنوانسیون اروپایی حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی (۱۹۵۰)، ماده ۵ کنوانسیون آمریکایی حقوق بشر (۱۹۶۹)، ماده ۵ منشور آفریقایی حقوق بشر و ملت‌ها (۱۹۸۱)، قطع‌نامه شماره ۴۴۰ دوم دسامبر ۱۹۵۰ مجمع عمومی سازمان ملل متحد، قاعده ۳۱ مقررات مربوط به حداقل رفتار با زندانیان (۱۹۵۵)، ماده ۲۱ رهنمودهای سازمان ملل برای پیشگیری از بزهکاری نوجوانان (رهنمودهای ریاض) (۱۹۹۰)، ماده ۳ مشترک کنوانسیون‌های چهارگانه ژنو و... .

بنابراین به نظر می‌رسد درخواست عدم اجرای حد قطع در زمان کنونی مبنای فقهی و حقوقی داشته و علاوه بر آن، مانع تبلیغات سوء و هزینه‌تراشی متخاصمان علیه دین و کشورمان می‌شود.

***وکیل پایه‌یک دادگستری و دکترای حقوق خصوصی**